

ATZINUMS PAR
IZMAIŅU NOVĒRTĒŠANU AKREDITĒTĀ STUDIJU VIRZIENĀ
RĪGAS STRADIŅA UNIVERSITĀTE
STUDIJU VIRZIENS “VESELĪBAS APRŪPE”
OTRĀ LĪMEŅA PROFESIONĀLĀ STUDIJU PROGRAMMA
“REZIDENTŪRA MEDICĪNĀ”
(IZGLĪTĪBAS KLASIFIKĀCIJAS KODS 47721)

Informācijas par ekspertu

Vārds	<i>Elmārs</i>	Uzvārds	<i>Vārpa</i>
Darbavieta	<i>Vārpa Elmārs – ārsta seksologa, seksopatologa un psihoterapeita prakse</i>		
Grāds/profesionālā kvalifikācija		<i>Rīgas Medicīnas institūts Ārstniecības fakultāte /ārsts.</i>	
Apliecinu, ka, vērtējot studiju programmu, man NAV interešu konflikta			

Novērtēšanas vizītes datums: 24.02.2021.

Atzinums sniegts, pamatojoties uz vizītes laikā gūtajām atziņām un veiktajiem novērojumiem un šādiem avotiem:

- Rīgas Stradiņa universitātes (turpmāk tekstā - RSU) 2020. gada 3.decembra iesniegums Nr. 60-6/463/2020 par izmaiņām studiju virziena “Veselības aprūpe” otrā līmeņa profesionālajā studiju programmā “Rezidentūra medicīnā” un tam pievienotie dokumenti (turpmāk - raksturojums);
- RSU 2021. gada 26. janvāra vēstule Nr. 60-6/28/2021, kurā pēc Akadēmiskās informācijas centra (turpmāk tekstā - AIC) pieprasījuma sniegta papildinformācija par izmaiņām studiju virziena “Veselības aprūpe” otrā līmeņa profesionālajā studiju programmā “Rezidentūra medicīnā”;
- informācija, kas iegūta intervijā ar RSU un darba devēju pārstāvjiem novērtēšanas vizītes laikā 24.02.2021.;
- Augstskolu likums (turpmāk - AL);
- 2014. gada 26. augusta Ministru kabineta noteikumi Nr. 512 “Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu” (turpmāk - MK noteikumi Nr. 512);
- 2009. gada 24. marta Ministru kabineta noteikumi Nr. 268 “Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā, un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu” (turpmāk - MK noteikumi Nr. 268).

1. Informācija par augstskolas plānotajām izmaiņām

Otrā līmeņa profesionālā studiju programma (turpmāk - studiju programma) “Rezidentūra medicīnā” ir iekļauta RSU studiju virzienā “Veselības aprūpe” (turpmāk - studiju virziens), kas ir akreditēts līdz 2023. gada 8. maijam.

Studiju programma “Rezidentūra medicīnā” (kods 47721) pēc sava veida atbilst Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūras (LKI) 7. līmenim. Studiju programma “Rezidentūra medicīnā” iekļauj vairākas specialitāšu programmas, kuras tiek īstenotas 44 līdz 264 kredītpunktu (turpmāk - KP) apjomā, pilna laika klātienes studijās latviešu valodā.

RSU lūdz veikt izmaiņas studiju virzienā sakarā ar jaunas specialitātes programmas “Seksologs, seksopatologs” (turpmāk - specialitāte) izveidošanu un pievienošanu studiju programmas esošajam specialitāšu klāstam. Izmaiņas studiju virzienā papildinātu jau esošās uzņemšanas prasības, nosakot, ka specialitātes programmā tiek uzņemtas personas ar ārsta grādu, psihiatra, neirologa, ginekologa, dzemdību speciālista, urologa, ģimenes (vispārējās prakses) ārsta, internista, pediatra, geriatra, tiesu medicīnas eksperta, dermatologa, venerologa, psihoterapeita vai fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsta sertifikātu.

Plānoto specialitātes programmas satura izveidošanas pamats atbilstošu kompetenču nodrošināšanai ir MK noteikumi Nr. 268, kas paredz ārstniecības personu izglītības satura un apgūstamo kompetenču apguvi apakšspecialitātē “seksologs, seksopatologs” (MK noteikumi Nr.268, p.2.69. Seksologs, seksopatologs (PP 11)).

2. Vizītes gaitas un tikšanās ar augstskolas pārstāvjiem pārskats

Vizīte tika noturēta attālināti videokonferences (Zoom) veidā sakarā ar valstī noteiktajiem ārkārtas stāvokļa ierobežojumiem epidemioloģiskās situācijas kontekstā. Vizītes ietvaros tika organizētas četras tikšanās, kurās kopā ar ekspertu un AIC koordinatoru piedalījās:

- RSU pārstāvji: prof. Guntis Bahs – studiju virziena vadītājs, prof. Ilze Grope – Rezidentūras studiju fakultātes dekāne, Ieva Griķe – rezidentūras procesu vadītāja;
- programmas mācībspēki: asoc. prof., dr. med. Anatolijs Požarskis - specialitātes programmas “Seksologs, seksopatologs” vadītājs, Daugavpils Universitātes Anatomijas un fizioloģijas katedra, Požarska A. ģimenes ārsta, seksologa, seksopatologa un psihoterapeita prakse; prof. Gunta Ancāne - studiju kursu “Psihoterapija I” un “Psihoterapija II” vadītāja, RSU Psihosomatiskās medicīnas un psihoterapijas katedras vadītāja; dr. med. Juris Ērenpreiss - studiju kursa “Androloģija” vadītājs, RSU Molekulārās ģenētikas zinātniskās laboratorijas vadošais pētnieks, andrologs, seksologs;
- darba devēju pārstāvji: dr. Artūrs Vāvere - IK “dr. Artūra Vāveres ārsta prakse”, ārsts seksologs, seksopatologs; dr. med., doc. Dainis Balodis - SIA “DB prakse”, ārsts-psihoterapeits, ārsts seksopatologs.

Tikšanās laikā ar RSU, studiju programmas un fakultātes vadību tika izteikta ieinteresētība seksologa, seksopatologa specialitātes programmas izveidē, izpratne par šādu speciālistu

plašākas pieejamības nodrošināšanu valsts aprūpes sistēmā un gatavību atbalstīt tās iekļaušanu otrā līmeņa profesionālajā studiju programmā.

Prof. G.Bahs akcentēja augstskolas mērķtiecīgu virzību uz kvalitātes standartu celšanu, neatpaliekot no ES augstskolu līmeņa, atsevišķās jomās cerot uz vadošām pozīcijām. Seksologa, seksopatologa izglītības programma potenciāli arī varētu būt šai skaitā, īpaši tā iemesla dēļ, ka tā, kā ārsta specialitāte, pastāv mazākumā ES valstu. Līdz ar to ir maz augstskolu, kas šādus speciālistus sagatavo.

Prof. I.Grope uzstājās ar prezentāciju par RSU studiju sistēmu, tās nepārtrauktu modernizāciju un atbilstību augstākajiem izglītības standartiem, ka arī par materiāli-tehniskas bāzes nodrošināšanu un iespējām jaunas specialitātes atbalstam. Tika arī pausts atbalsts seksoloģijas programmas iekļaušanai rezidentūras specialitāšu klāstā, gatavība to virzīt no valsts budžeta finansētā kategorijā. Pašreiz plānota 2-3 rezidentu apmācība gadā, ko cer uzsākt ar 2021.gada septembri. Uz jautājumu par programmas iespējamu piedāvāšanu ārzemju rezidentiem, tika atbildēts, ka pašreiz tas nav reāli, jo to ierobežo pasniegšana tikai latviešu valodā un C1 valodas zināšanas līmeņa prasības reflektantiem.

Tikšanos ar mācībspēkiem atklāja specialitātes programmas vadītājs asoc. prof. A.Požarskis, kas skaidroja specialitātes saglabāšanas un attīstīšanas nepieciešamību, to pamatojot ar sertificēto un praktizējošo speciālistu skaita ikgadēju samazināšanos dabiskā novecošanas procesā, jo lielākā daļa specialitātes ārstu ir pensijas vai pirmspensijas vecumā. Patreiz reāli praktizē ap 5 seksologiem. Pēdējo 4 gadu laikā nav resertificējušies 3 speciālisti, vēl 1 jau informējis par atteikšanos no prakses turpināšanas.

Jaunu seksologu, seksopatologu speciālistu sertifikācija nav notikusi vairāk kā 15 gadus, jo neeksistēja akreditēta studiju programma. Tai pat laikā pieprasījums pēc šādu ārstu palīdzības arvien pieaug, kvalificētas konsultācijas saņemt kļūst arvien grūtāk. Šo deficītu cenšas kompensēt ginekologi un urologi, taču seksoloģijā pamatā nepieciešama integrēta pieeja, ko minētie speciālisti nespēj sniegt. Citu valstu pieredze rāda, ka ar to nodarbojas psihologi un sociālie darbinieki, kas nav piemērotākā izvēle nopietnu problēmu gadījumā.

Kā biežāk sagaidāmais pacients tika raksturots 30-40 gadu vecs vīrietis, pamatā (ap 70% gadījumu) ar psiholoģiska rakstura problēmām; līdz ar to kā pamata ārstēšanas metode paredzama psihoterapija. Tas arī atspoguļojas programmā, kur viss rezidentūras otrais gads tiks veltīts psihoterapijai, lai speciālisti var sekmīgi strādāt ar visa spektra pacientiem, neatkarīgi no viņu dzimumidentitātes un seksuālās orientācijas. Tiek plānotas arī pacientu supervīzijas pie pieredzējušajiem speciālistiem.

Par rezidentu prakses vietām tika nosaukti: RAKUS endokrinoloģijas kursam prof. I.Konrādes vadībā, RSU Psihosomatiskās medicīnas un psihoterapijas klīnika prof. G.Ancānes vadībā, "iVF Riga" klīnika androloģijas kursam M.D. J.Ērenpreisa vadībā, "Capital Clinic Riga" ginekoloģijai dr. I.Briedītes vadībā; psihiatrijas kursam – Rīgas PNC ambulatorais centrs "Pārdaugava" dr.E.Tērauda vadībā, seksoloģijā – patstāvīgs darbs seksologa, seksopatologa uzraudzībā ar regulārām supervīzijām. Programmā iespējamās arī attālinātās mācības Zoom platformā.

Prof. G.Ancāne akcentēja seksuālās veselības nozīmi dzīves kvalitātē. Tika uzsvērtā psihoterapijas būtiskā loma gan seksuālo traucējumu ārstēšanā, gan psihoeducācijas procesā. Balstoties uz RSU Psihosomatiskās medicīnas un psihoterapijas klīnikas pieredzi un pieejamiem citu valstu datiem, ap 50% no visām ar seksualitāti saistītām problēmām ir psihoemocionālu traucējumu rezultāts, kur augsti efektīva ir psihodinamiskā terapija, arī kognitīvi biheiviorālā terapija.

Kā biežākā problēma RSU Psihosomatiskās medicīnas un psihoterapijas klīnikas pieredzē ir psihogēna neauglība ar senām emocionālām problēmām anamnēzē. Urologu un ginekologu iespējas ir ļoti ierobežotas, jo viņi saskaras ar smagām un ielaistām problēmām. Negatīvi vērtējami psihologu centieni aizpildīt esošo pieejamības robu ārstēšanas procesā, jo psihoemocionālās problēmas ir smadzeņu fizioloģisko procesu traucējumi limbiskajā sistēmā, kuru korekcijai nepieciešama ārsta izglītība. Tas pats mehānisms attiecināms arī uz erekcijas problēmām. Uz eksperta jautājumu par pašu ārstu-rezidentu personīgās terapijas iziešanas aktualitāti, tika panākta vienota atbilde, ka tai vajadzētu būt obligātai no paša apmācības sākuma, jo šīs specialitātes ārstu darbā transference un kontrtransference būs ļoti intensīva, tādēļ jāprot ar to strādāt.

Dr. J.Ērenpreiss, kas savā praksē vairāk nodarbojas ar androloģiju, puda ieinteresētību šīs programmas ieviešanā, jo arī izjūt seksologa specialitātes ārstu deficītu. Šī iemesla dēļ pirms vairākiem gadiem pats uzsācis darbu pie mācību programmas izveides Latvijas Universitātē, kas gan dažādu iemeslu dēļ vēl nav realizēta.

Visi dalībnieki vienprātīgi atzina par nepieciešamu speciālistu pieejamību reģionos, taču pašreiz to realizēt nav iespējams. Attālinātas konsultācijas ir pieņemamas, taču prof. G.Ancāne šādu terapijas formas efektivitāti uztver ar skepsi, pieļaujot to tikai izņēmuma kārtā.

Tikšanas laikā tika pacelts jautājums par noteiktajiem ārstu specialitāšu uzņemšanas ierobežojumiem specialitātes apgūvē, kurus nosaka Ministru Kabineta noteikumos Nr.268, kur tās tiek uzskaitītas: “2.69. Seksologs, seksopatologs (PP 11): 354. Seksologa, seksopatologa papildspecialitāti var iegūt psihiatrs, neirologs, ginekologs, dzemdību speciālists, urologs, ģimenes (vispārējās prakses) ārsts, internists, pediatrs, geriatrs, tiesu medicīnas eksperts, dermatologs, venerologs, psihoterapeits un fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts”. Specialitātes programmas izveidē tika ievēroti visi nosauktie ierobežojumi, bet kopumā nav saprotams pamatojums šādu ierobežojumu izvēlei. Visi vizītes dalībnieki vienoti atzina šo ierobežojumu par nepamatotu un diskriminējošu, rosināmu koriģēšanai likumā noteiktā kārtībā.

3. Tikšanās ar darba devēju, ieinteresēto organizāciju pārstāvjiem, izmaiņu atbalstītājiem.

Piedalās: dr. Artūrs Vāvere no “Dr. Artūra Vāveres ārsta prakse”, LĀSB valdes priekšsēdētājs, ārstu seksologu, seksopatologu resertifikācijas komisijas priekšsēdētājs un dr. Dainis Balodis kā “DB prakse” SIA pārstāvis.

Sarunas laikā tika uzsvērtā seksologu, seksopatologu nepieciešamība saistībā ar ārstu speciālistu fizisku novecošanu un praktizējošo speciālistu skaita kritisku samazināšanos, kas uz doto brīdi varētu būt ap 5 praktizējošiem speciālistiem, no kuriem 1 pastāvīgi uzturas ārzemēs.

Bez jau iepriekš minētajām lietām, tika runāts par izteiktu nepieciešamību pēc ekspertiem juridisku problēmu risināšanā – gan tiesvedībās, gan dzimummaiņas jautājumos, kas pēdējos gados kļūst arvien aktuālāk. Novērota pieaugoša interese par specialitāti no studentu puses. Minēta citu Eiropas valstu situācija, kur arī ir ārsta seksologa specialitāte (Vācija, Francija, Nīderlande, Šveice, Čehija, Norvēģija, Igaunija) un attiecīga apmācība (Lionas universitātē – 2 g. programma, arī ar akcentu uz psihoterapiju). Abi pārstāvji apliecina savu gatavību iesaistīties rezidentu izglītošanā supervīziju formā, kas darbā ar pacientiem, kas cieš no psiholoģisku problēmu izraisītām disfunkcijām, ir vienīgā mācību forma, jo, tāpat kā psihoterapijā, ārstam nav iespējams strādāt ar pacientu tiešā trešās personas klātbūtnē.

Tika pausts viedoklis par valsts apmaksātas rezidentūras lietderību, kas padarītu šīs specialitātes apguvi pieejamāku.

4. Galveno atziņu/secinājumu apspriešana ar RSU pārstāvjiem.

Piedalās: RSU Rezidentūras studiju fakultātes dekāne prof. Ilze Grope, rezidentūras procesu vadītāja Ieva Griķe, Sanita Pumpure (tehniskais atbalsts).

Plānotās izmaiņas augstskolas studiju programmā vienprātīgi tika atzītas kā izprotamas, vērtīgas un atbalstāmas, netika paustas kritiskas piezīmes, kas varētu traucēt specialitātes apgušanu integrēt esošajā struktūrā.

Izteikta gatavība atbalstīt un virzīt seksologa, seksopatologa specialitātes iekļaušanu valsts apmaksātā kategorijā.

5. Plānoto izmaiņu analīze un ietekme uz studiju procesu un to kvalitāti, kā arī izmaiņu atbilstības normatīvo aktu prasībām

Studiju programmas apjoms paredzēts pilniem 2 rezidentūras gadiem, katrs no tiem ar 44 KP/66 ECTS, kopā 88 KP/132 ECTS teorētisko kursu un atbilstošu kontaktstundu skaitu (3520) pilnas slodzes apjomā attiecīgo speciālistu vadībā.

Plānotās izmaiņas pilnībā iekļaujas esošajā mācīšanas struktūrā, atbilst MK noteikumiem Nr. 512, kā arī MK noteikumiem Nr.268 un to 2.69 daļas 356. punktam, kas nosaka speciālistam seksoloģijā, seksopatoloģijā nepieciešamo teorētisko zināšanu un praktisko iemaņu apjomu. Tās neprasa papildus ieguldījumus tehniskajā nodrošinājumā, jo realizējamas uz esošo gan valsts un pašvaldības (RSU, RAKUS, RPNC), gan privāto (VC4, iVF Riga) iestāžu bāzes.

Studiju kursu apraksti izstrādāti pietiekoši detalizēti un atbilst visām AL 56.1 pantā noteiktajām prasībām. Nav skaidri uzrādīts plānoto kontaktstundu skaits, bet tas ir viegli izskaitļojams no paredzētā KP apjoma un ir 1760 stundas gadā jeb 160 stundas mēnesī. Studiju kursu apraksti un saturs rada pārliecību par mūsdienu līmenim atbilstošu, apdomātu pasniegšanu, pamatīgu iedziļināšanos apgūstamajās tēmās, apvienojot gan bioloģisko, gan psiholoģisko pieeju un skatījumu, tos integrējot sociālajā kontekstā, un pievēršoties arī šai specialitātei tik svarīgai jomai kā psihoeducācija.

Mācību procesā iesaistītie mācībspēki (prof. G.Ancāne, prof. I.Konrāde, asoc.prof. A.Požarskis, M.D. J.Ērenpreiss, dr. E.Tērauds, dr. I.Briedīte), kā arī pievienotās apgūstamās

obligātās un papildliteratūras saraksti latviešu un angļu valodās stiprina pārliecību par augstu mācību kvalitāti. Attiecībā uz literatūras sarakstiem ir jāatzīmē, ka atsevišķās programmās esošā obligātā literatūra ir vācu valodā, kas nav RSU apstiprināto svešvalodu vidū, tādēļ labāk iederētos papildliteratūras grupā, kas nav uzskatāms par specialitātes programmas trūkumu.

Steidzamu korekciju prasa nepamatoti sašaurināts ārstu pamatspecialitāšu saraksts, kas var pretendēt uz pieteikšanos rezidentūrai specialitātē: psihiatrs, neirologs, ginekologs, dzemdību speciālists, urologs, ģimenes (vispārējās prakses) ārsts, internists, pediatrs, geriatrs, tiesu medicīnas eksperts, dermatologs, venerologs, psihoterapeits un fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārsts. Tas ierobežo citu pamatspecialitāšu ārstu iespējas apgūt seksologa, seksopatologa papildspecialitāti. Tādēļ ieteicams neatliekamā kārtā ierosināt veikt atbilstošas izmaiņas Ministru Kabineta noteikumos Nr. 268, ka papildspecialitāti var iegūt visu pamatspecialitāšu ārsti.

Jāatzīmē, ka plānotās izmaiņas RSU tēlam piešķirtu papildus vērtību, jo tā kļūtu par vienu no retajām augstskolām, kura šādu specialitāti piedāvātu apgūt, kas paaugstinātu RSU un Latvijas konkurētspēju augstākās izglītības tirgū. Īpaši, ja tā tiktu sagatavota arī ārzemju studentu mācībām.

6. Secinājumi

Eksperta viedoklis atbalstīt RSU pieteiktas izmaiņas pamatojas uz to, ka specialitātei pastāv neapmierināts pieprasījums, kas ar katru gadu palielinās tā iemesla dēļ, ka esošie speciālisti, kuru arī šobrīd nav pietiekamā skaitā, noveco un pārtrauc praktizēšanu, bet jaunu speciālistu sagatavošana un sertifikācija nav iespējama. Tai pat laikā, pieaugot sabiedrības tolerancei, aug arī interese par tām jomām, kas līdz šim nav tikušas apspriestas, vien ignorētas. Šī brīža stāvoklis nodrošina tikai esošo speciālistu resertifikāciju.

Sagatavojot seksologu, seksopatologu specialitātes studiju programmu RSU, tika pienācīgi izvērtētas materiāli-tehniskas bāzes iespējas, reālistiski tika apzināts studiju potenciāls un specialistu skaita pieprasījums darba tirgū, ciešā sadarbībā ar darba devējiem un nozares specialistiem, padomāts par prakses vietām, lai nodrošinātu augsti kvalificētu specialistu sagatavošanu.

Izvērtējot specialitātes programmas iesniegtus dokumentus, studiju kursu aprakstus, plānojumu, iesaistīto mācībspēku sastāvu tika secināts, ka specialitātes programma ir kvalitatīvi izstrādāta un organizēta ņemot vērā nozares specifiku, nepieciešamas kvalifikācijas prasības un aktuālas tendences, nodrošinot atbilstību MK noteikumiem Nr. 512, MK noteikumiem Nr. 268 un AL prasībām.

Pieteiktās izmaiņas uzlabotu ne tikai iedzīvotāju veselības līmeni, bet arī dzīves kvalitāti kopumā, pateicoties psihoeducācijai un aizspriedumu kļedēšanai šajā sensitīvajā sfērā un arī citās līdzīgās sfērās. Tāpat tas dotu arī ieguldījumu tiesiska un juridiska rakstura jautājumu risināšanā.

Turpmākā perspektīvā pie atbilstoša pieprasījuma varētu pievērsties programmas sagatavošanai studijām angļu valodā.

7. Rekomendācijas

Eksperts rekomendē apstiprināt pieteiktās izmaiņas RSU studiju virzienā “Veselības aprūpe”, iekļaujot tajā otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmā “Rezidentūra medicīnā” specialitāti “Seksologs, seksopatologs”.

Eksperts rekomendē:

Līdz specialitātes programmas realizācijas uzsākšanai:

- izskatīt iespēju studijās kā obligātu sastāvdaļu iekļaut personīgās psihoterapijas kursu 80 terapeitisko sesiju apjomā;
- pārskatīt rezidentūras programmas obligātās literatūras sarakstu, tajā atstājot tikai materiālus RSU oficiāli akceptētajās valodās – latviešu un angļu.

Turpmākai attīstībai ilgtermiņā:

- lai nepamatoti nesašaurinātu potenciālo rezidentu loku, ierosināt atbilstošas izmaiņas par uzņemšanas prasībām specialitātē MK noteikumos Nr. 268.

Ārsts seksologs, seksopatologs, psihoterapeits

dr. Elmārs Vārpa

Datums: 2021. gada 8. marts